EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

OCAK 2019

Sayı 69

İçindekiler

Yönetici Özeti-Küresel Ekonomi 1
Yönetici Özeti-Türkiye Ekonomisi 2
Küresel Ekonomideki Gelişmeler 3
Dünya Ekonomisi 3
ABD 4
Euro Bölgesi-AB 4
Almanya 5
İngiltere 5
Japonya 6
Çin 7
Hindistan 7
Güney Kore 8
Brezilya 8
Rusya 9
İmalat PMI İncelemesi - Aralık 2018 10
Döviz Kurları İncelemesi - Aralık 2018 11
Teknoloji Gündemi 12
Türkiye'deki Güncel Ekonomik Gelişmeler 13
Enflasyon-Aralık 2018 13
Sanayi Üretim Endeksi-Kasım 2018 14
Hane Halkı İşgücü Verileri-Ekim 2018 15
Kapasite Kullanım Oranı-Aralık 2018 16
Ödemeler Dengesi-Kasım 2018 17
Güven Endeksleri ve Bütçe 18
Dış Ticaret Verileri-Kasım 2018 19
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: Türkiye 20
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: İzmir 21
Ülke İncelemeleri XXXVII: Kazakistan Cumhuriyeti 22

YÖNETİCİ ÖZETİ

KÜRESEL EKONOMİ

- IMF, yayınladığı "Ocak 2019 Dünya Ekonomik Görünüm Raporu"nda, küresel büyümede ortaya çıkan ivme kaybına vurgu yaptı. 2019 ve 2020 için küresel GSYH büyüme tahminleri sırasıyla 0,2 ve 0,1 puan indirilerek yüzde 3,5 ve 3,6 olarak revize edildi.

- Bir diğer rapor da, Dünya Bankası'ndan geldi. "Kararan Beklentiler" başlığıyla yayınlanan küresel ekonomik görünüm raporunda; 2018, 2019 ve 2020 yılları için küresel ekonomik büyüme sırasıyla yüzde 3,0, yüzde 2,9 ve yüzde 2,8 olarak aşağı yönlü revize edildi.

- 100'den fazla ülkeden gelen katılımcılara 49. kez gerçekleştirilen Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Davos Toplantısı'nda bu yılın ana teması olarak Sanayi 4.0 ve Küreselleşme 4.0 temaları görüşüldü.

- ABD'de Federal Hükümetin kapatılması gündeme damgasını vurdu. Bütçe tasarısı görüşmelerinde Beyaz Saray ve Kongre arasında, Meksika duvarı için finansman içermemesi sebebiyle anlaşmaya varılamaması Federal Hükümetin rekor uzunlukta kapalı kalmasına sebep oldu.

- Euro Bölgesi ve AB ekonomisine dair ekonomik görünümdeki olumsuz belirginleşmeye başladı. Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Mario Draghi, Euro Bölgesi ekonomisindeki yavaşlamanın öngörülenden daha uzun sürebileceği konusunda uyarıda bulundu.

- AB'nin lokomotif ekonomisi Almanya, 2018'de yüzde 1,5 büyüme ile son 5 yılın en düşük büyüme performansı kaydetti.

- İngiltere'de, Brexit'in İngiliz parlamentosunda yapılan oylamada reddedilmesi sonrasında, erken genel seçim veya ikinci referandum gerçekleştirilmesi gibi farklı seçenekler tartışılıyor.

- Japonya'da, 2018 yıllık tüketici enflasyonu yüzde 0,9 ile Japonya Merkez Bankası'nın yüzde 2,0 olan hedefinin oldukça altında kalarak deflasyonun önemli bir sorun olmaya devam ettiğini gösterdi.

- Çin, 2018'de yüzde 6,6 ile son 28 yılın en düşük ekonomik büyümesini kaydetti. Düşük büyümede özellikle süregelen ticaret savaşları sebebiyle yılın son çeyreğinde beklenenden daha fazla daralma yaşanması etkili oldu.

- Brezilya'da Bolsorano'nun Ekim ayındaki başkanlık zaferinin ardından hisse senetleri yılın son çeyreğinde yüzde 13,3'lük rekor düzeyde değer kazandı.

- Son yılların en düşük büyüme performansını kaydeden ülkelerden bir diğeri de Güney Kore oldu. Özellikle düşen ihracat hacminin ve talebin etkisiyle, ekonomide 2018 için son 6 yılın en düşük düzeyi olan yüzde 2,7 oranında büyüme kaydedildi.

YÖNETİCİ ÖZETİ

TÜRKİYE EKONOMİSİ

- **Enflasyon Oranı;** 2018 yılı Aralık ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %20,30, Yİ-ÜFE'de %33,64 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre TÜFE'de %0,40 oranında ve Yİ-ÜFE'de %2,22 oranında düşüş yaşandı.

- **İşsizlik Oranı;** 2018 yılı Ekim ayı işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre, 1,3 puan artışla %11,6 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 225 bin ve işsiz sayısı 501 bin kişi arttı. Genç nüfusta işsizlik oranı %22,3 seviyesine yükseldi.

- **Sanayi Üretim Endeksi;** 2018 yılı Kasım ayında yıllık bazda %6,5 oranında azaldı. 2018 yılı Aralık ayında Kapasite Kullanımı bir önceki aya göre değişmeyerek %74,1 ile 2015 yılı Mart ayından bu yana en düşük seviyesini korudu.

- **Dış Ticaret Açığı;** 2018 yılı Kasım ayında, geçen yılın aynı dönemine göre, %89,8 oranında azalarak 651 milyon Dolar kaydedildi. İhracat %9,4 oranında artarak 15,5 milyar Dolara yükselirken, ithalat %21,3 oranında azalışla 16,2 milyar Dolar seviyesine geriledi.

- **Cari İşlemler Açığı;** 2018 yılı Kasım ayında piyasa beklentilerine paralel 4,5 milyar Dolar ile fazla verdi.

- **Bütçe;** 2018 yılı Ocak-Aralık döneminde 72,6 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %20,2 oranında artarak 757,8 milyar TL, bütçe giderleri ise %22,4 oranında artarak 830,4 milyar TL olarak kaydedildi.

- **Güven Endeksleri;** 2018 yılı Aralık ayında, Reel Kesim Güven Endeksi bir önceki aya göre, 1,3 puan azalarak 91,5, Tüketici Güven Endeksi, %2,3 azalarak 58,2, Ekonomi Güven Endeksi %2 artarak 75,2 seviyesine ulaştı.

- **PMI ve CDS;** 2018 yılı Aralık ayında İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) 44,2 düzeyinde gerçekleşirken, CDS ise 331,9 değerine ulaştı.

- **Kredi Notu ve Faiz Oranları;** Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Aralık ayı değerlendirmesinde Fitch Ratings, Türkiye'nin kredi notunu "BB" ve not görünümünü "negatif" olarak teyit etti.

- **Faiz Oranları;** Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını değiştirmeyerek %24'te tuttu.

KÜRESEL EKONOMİDEKİ GELİŞMELER

DÜNYA EKONOMİSİ

Dünya ekonomisinde olumsuz görünümün güçlenmesi ve artan riskler gündem oluşturuyor.

IMF, Ocak 2019 Dünya Ekonomik Görünüm raporunu yayınladı. “Zayıflayan Bir Global Büyüme" başlığıyla yayınlanan raporda, 2019 ve 2020 için küresel GSYH büyüme tahminleri sırasıyla 0,2 ve 0,1 puan indirilerek yüzde 3,5 ve 3,6 olarak revize edildi. Aşağı yönlü revizyonda, 2018'in ikinci yarısında ortaya çıkan ekonomideki ivme kaybı işaretlerinin devam edeceği öngörüsü yatıyor. Küresel ekonomiyi baskılayacak temel faktörler olarak ise; “ticaret savaşlarının kızışması, Brexit sürecinin sonuçlandırılamaması, Almanya'da uygulamaya konan yeni otomobil yakıt emisyon standartlarının ekonomiyi olumsuz etkilemesi, İtalya'da mali riskler sebebiyle iç talebin daralması ve Türkiye ekonomisindeki daralmanın öngörülenden daha derin olabileceği öngörüsü” bulunuyor.

Benzer şekilde, Ocak 2019 Küresel Ekonomik Görünüm raporunu yayınlayan Dünya Bankası ise daha karamsar öngörülere sahip. “Kararan Beklentiler” başlığıyla yayınlanan raporda; 2018, 2019 ve 2020 yılları için küresel ekonomik büyüme sırasıyla yüzde 3,0, yüzde 2,9 ve yüzde 2,8 olarak aşağı yönlü revize edildi. Raporda özellikle gelişmekte olan ekonomilerin, büyümeyi sürdürebilmek için üretkenliği artırmaları ve politikalarını yenilemeleri gerektiğine dikkat çekildi.

Dünya Ekonomik Forumu (WEF)-Davos Toplantısı 49. kez gerçekleştirildi. 100’den fazla ülkeden katılımcıyla gerçekleştirilen toplantının bu yıla yönelik ana teması “Küreselleşme 4: Dördüncü Sanayi Devrimi Çağında Küresel Yapıyı Şekillendirmek" olarak belirlendi. Söz konusu ana tema kapsamında, dijitalleşmenin getireceği değişimler ve küresel ekonomi, güvenlik ve çevre gibi konularda ortak çıkarlar doğrultusunda uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi konuları ele alındı. Toplantıda derin bir küresel istikrarsızlıkla birlikte, jeo-ekonomik ve jeo-politik güçlerin taban kayması dönemine girdiklerine vurgu yapılması özellikle dikkat çekti.

ABD

ABD'de yaşanan bütçe tasarısı görüşmelerinde Beyaz Saray ve Kongre arasında anlaşmaya varılamaması sebebiyle hükümet kısmen ve geçici olarak kapatıldı. Anlaşmazlığın temel sebebini ise Meksika duvarı için finansman içermemesi sebebiyle Donald Trump'ın Senato'dan geçen geçici bütçe tasarısını imzalamaması oluşturuyor. Trump'ın Meksika sınırına duvar örme projesinden geri adım atmaması sebebiyle Federal Hükümet tarihte en uzun kapalı kalma rekorunu kırdı.

Amerikan Merkez Bankası (FED) politikaları 2019'da da gündemde önemli bir yer edinmeye devam edecek. FED Başkan Yardımcısı Randal Quarles, mevcut durumda finansal piyasaların küresel ekonomik büyümenin daha da yavaşlaması riskine odaklanmış olmakla birlikte, ABD ekonomisinin ve istihdam piyasasının kontrol altında bir enflasyon ile güçlü seyrini koruduğuna dikkat çekti. Uzmanlar, 2019'da FED'in 2 artırım daha yapacağını öngörüyor.

Euro Bölgesi - AB

Euro Bölgesi ve AB ekonomisine dair ekonomik görünüm olumsuz seyrini güçlendiriyor.

Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Mario Draghi, bölgedeki sıkıntılar kadar küresel ekonomide de sorunlar bulunduğuna dikkat çekerek Euro Bölgesi ekonomisindeki yavaşlamanın, öngörülenden daha uzun sürebileceği konusunda uyarıda bulundu. Draghi olumsuz görünümde, ticari gerilimlerin ve Çin'deki yavaşlamanın da aralarında olduğu küresel olayların önemli bir etkisinin olduğunu vurguladı. Bu bağlamda, Euro Bölgesi içinde manşet enflasyon gelişmelerinin desteklenmesi için hala ciddi miktarda parasal teşviğe ihtiyaç duyulabileceği anlaşılıyor.

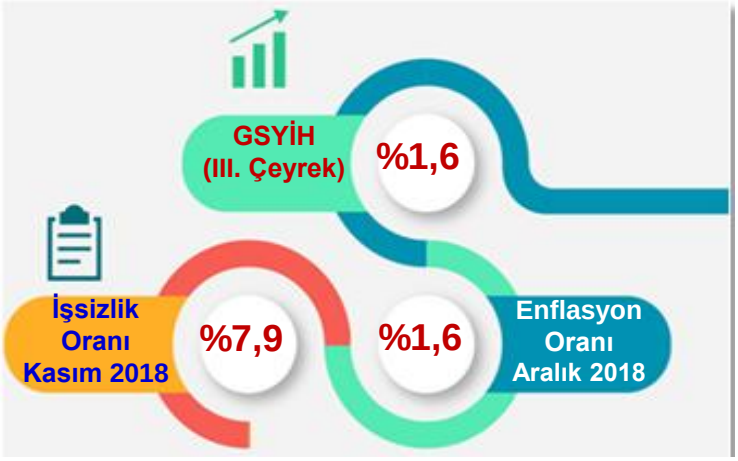

ALMANYA

Almanya ekonomisinin, 2018'de yüzde 1,5 büyüme kaydettiği açıklandı. 2017'deki yüzde 2,2'lik büyümeden sonra ciddi bir gerilemeye işaret eden söz konusu veri aynı zamanda, son 5 yıldaki en düşük büyüme performansı olarak da dikkat çekiyor. Ekonomik büyümedeki gerilemede özellikle yılın son çeyreğinde belirginleşen finansal daralmanın etkili olduğu düşünülüyor. Ticaret savaşlarının seyri başta olmak üzere, küresel ekonomideki koşullar, 2019'da da Almanya ekonomisi üzerinde etkili olmaya devam edecek.

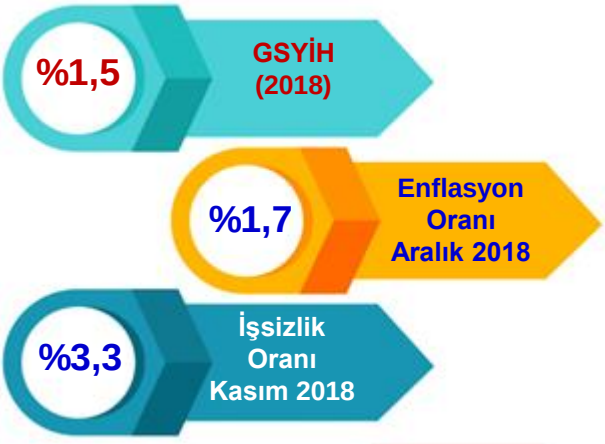

Almanya ve Çin, iki ülke arasındaki finansal diyaloğun geliştirilmesine yönelik resmi düzeyde ikinci kez bir araya geldi. Beijing'te gerçekleştirilen organizasyonda Çin-Alman stratejik işbirliğinin ve finansal ortaklığın güçlendirilmesi konuları ele alındı. Toplantıda gerçekleştirilen görüşmelerde, belirsizliklerin giderek arttığı günümüz dünyasında Çin'in Almanya ile olduğu kadar AB ile olan işbirliğini geliştirmesinin de çok önemli olduğuna vurgu yapıldı. İki taraf, serbest ticaretin geliştirilmesi konusunda da mutabakata vardı.

İNGİLTERE

İngiltere, bir kez daha Brexit ile dünya gündeminde…

İngiltere Başbakanı Theresa May'in Brexit için AB ile vardığı anlaşma, İngiliz parlamentosunda yapılan oylamada reddedildi. Ancak, Theresa May Brexit'in reddedilmesi sebebiyle gerçekleştirilen güven oylamasını geçmeyi başardı. Anlaşmanın reddedilmesi sebebiyle, May tarafından Brexit'in ertelenmesi, erken genel seçim ve ikinci referandum gerçekleştirilmesi gibi farklı seçeneklerin yer aldığı bir B Planı hazırlanması bekleniyor. Uzmanların anlaşmasız Brexit endişelerinin güçlenmesi, sürece dair belirsizlikleri de artırıyor.

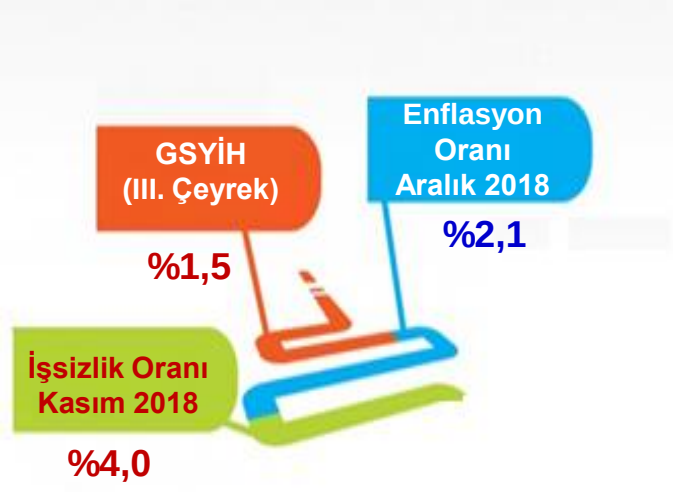

Ekonominin Brexit sürecinden olumsuz etkileneceğine dair endişelerin artmasına karşın, İngiliz Sterlin'i ilk aşamada kaydettiği kayıplarını kurtarmayı başardı. Yatırımcıların çoğunluğu için en iyi senaryo ise ikinci kez referanduma gidilmesi olarak gösteriliyor.

JAPONYA

Japon Yen'i Dolar karşısında değer kazanma eğilimini yıl sonunda güçlendirdi. Yen'in değer kazanmasında ABD'de Federal Hükümet'in kapanması gibi politik belirsizlikler ve yatırımcıların bir süredir güvenli limanlara yönelmesi etkili oldu. Yen, 2018'de Dolar karşısında en çok değer kazanan para birimi olma unvanına sahip olurken, aynı zamanda üçüncü çeyrek itibariyle küresel rezervlerdeki payını da yüzde 5 ile 16 yılın zirvesine çıkarttı.

Japonya'da, 2018 yıllık tüketici enflasyonu yüzde 0,9 düzeyinde gerçekleşerek Japonya Merkez Bankası'nın yüzde 2,0 olan hedefinin oldukça altında kaldı. Bu bağlamda, uzun yıllardır düşük enflasyon problemiyle mücadele eden ülkede, sorunun devam ettiği anlaşılıyor. Japonya Merkez Bankası'nın son veriyi dikkate alarak, 2019 enflasyon hedefini de aşağı yönlü güncellemesi bekleniyor.

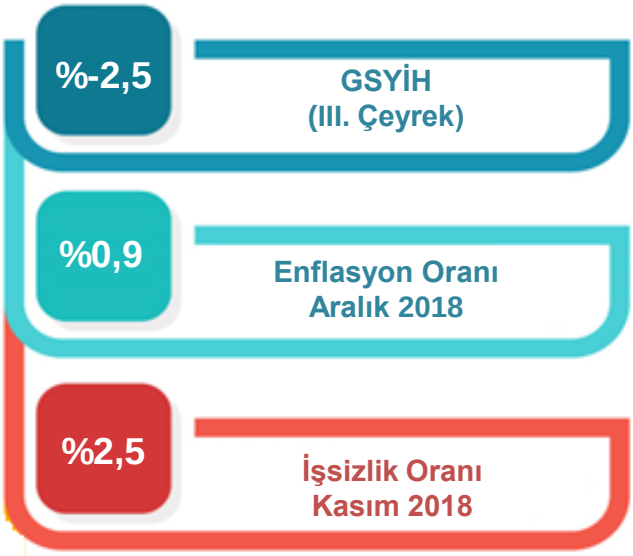

➢ **Ülkelerin çeyrekler itibariyle verilen büyüme oranları, bir önceki yılın aynı dönemine göre baz alınmıştır.**

GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLER

ÇİN

Çin, 2018'de yüzde 6,6 ile son 28 yılın en düşük ekonomik büyümesini kaydetti. Düşük büyümede özellikle yılın son çeyreğinde beklenenden daha fazla daralma yaşanması etkili oldu. ABD ile süregelen ticaret savaşlarının ekonomi üzerindeki olumsuz etkisinin bir sonucu olarak yorumlanan söz konusu veri, ekonomik aktivitenin daha fazla zayıflamaması ve işsizliğin artmaması için daha fazla teşviğe ihtiyaç duyulduğunu ortaya koyuyor.

Çin Merkez Bankası (PBOC) vergi ödemeleri ve mevsimsel olarak yükselen talebi karşılamak için açık piyasa işlemleri yoluyla piyasaya rekor seviyede likidite sağladı. Bu kapsamda, finansal sisteme net 83 milyar Dolar ile kaydedilen en yüksek günlük fonlama gerçekleştirildi. Olumsuz bir seyre yönelen ekonomik veriler sebebiyle, kredi genişlemesinin de beklentileri aştığı anlaşılıyor.

HİNDİSTAN

Hindistan'da olumlu görünüm güçleniyor. IMF, gerçekleştirdiği güncel değerlendirmede düşen petrol fiyatlarının ve azalan enflasyonist baskının etkisiyle Hindistan ekonomisinin 2019'da beklentilerden daha fazla büyüyebileceğini ifade etti. Bu kapsamda, 2018, 2019 ve 2020'ye yönelik büyüme beklentileri sırasıyla yüzde 7,3, yüzde 7,5 ve yüzde 7,7 oranında öngörülüyor. Söz konusu öngörüler, Hindistan'ın dünyada en çok büyüyen ekonomi olacağını da bir kez daha teyit etmiş oldu.

Düşen petrol fiyatları, Hindistan'da enflasyonist baskının rahatlamasını sağladı. Toptan eşya fiyat endeksi, Kasım'daki yüzde 4,6'lık değerinin ardından Aralık'ta yüzde 3,8'e gerilerken, çekirdek tüketici enflasyonu ise değişiklik göstermeyerek yüzde 5,7 düzeyinde gerçekleşti.

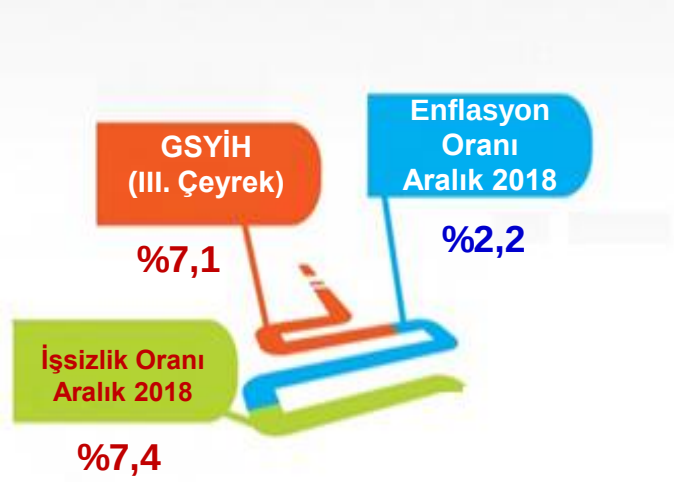

GÜNEY KORE

Güney Kore, son yılların en düşük büyüme performansını kaydeden ülkelerden bir diğeri oldu. Özellikle düşen ihracat hacminin ve talebin etkisiyle, ekonomi 2018'de son 6 yılın en düşük düzeyi olan yüzde 2,7 oranında büyüme kaydetti. Son çeyrekte, önceki çeyreklere göre daha iyi bir performans sergilense de, söz konusu performans yıllık büyümenin ivmelenmesi için yeterli olmadı. Bölgesel ve küresel daralma sinyalleri de dikkate alındığında, ekonominin 2019'da yine beklentilerin altında kalabileceği öngörülüyor.

Ülkenin, dış ticaret hacminin henüz yılın günlerinde azalma kaydetmesi de, 2019'a yönelik karamsarlığı artıran bir diğer gelişme oldu. Resmi istatistiklere göre, Ocak ayının ilk 20 gününde yıllık bazda ihracat yüzde 14,6, ithalat ise yüzde 9,5 oranında daraldı.

BREZİLYA

Brezilya'da Bolsorano'nun Ekim ayındaki başkanlık zaferinin ardından piyasalar hareketlilik kazandı. Brezilya hisse senetleri yılın son çeyreğinde yüzde 13,3'lük rekor düzeyde değer kazanırken, ülke ekonomisine dair önemli göstergelerden biri olan Bovespa Endeksi de aynı doğrultuda yüzde 10,8 değer kazandı.

Brezilya'nın resesyondan sonra toparlanmaya başladığına ilişkin bir diğer gösterge de tüketici talebinin yeniden canlanması oldu. Bu kapsamdaki önemli göstergelerden olan otomotiv üretimi, 2018'de yüzde 6,7, satışları ise yüzde14,6 arttı.

Finansal piyasalardaki hareketlilik de dikkate alındığında, Brezilya ekonomisinin 2019'da ivme kazanmaya devam edebileceği öngörülüyor.

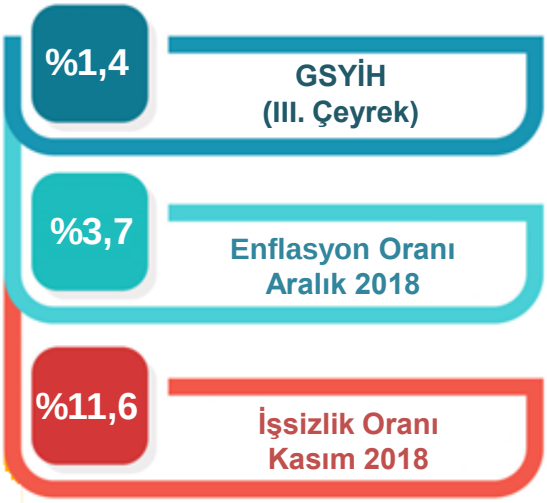

RUSYA

Rusya Merkez Bankası, ülkenin kamu ve özel toplam dış borcunun yüzde 12,4 oranında azalarak son 10 yılın en düşük düzeyine gerilediğini açıkladı. Ukrayna meselesi sebebiyle, Rusya'ya yönelik ekonomik yaptırımlar, ülkedeki firmaların özellikle dış borçlanma konusunda sıkıntı yaşamalarına ve finansman kısıtlamasına gitmelerine sebep oluyor.

Rusya'nın politik olaylar sebebiyle yaşadığı ekonomik sıkıntıların bir diğeri de yabancı sermaye üzerinde oldu. 2018'de özel sektördeki yabancı sermaye çıkışı bir önceki yıla göre 2,6 kat artarak 67,5 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşti. Süregelen olaylar ve kaydedilen güncel gelişmeler itibariyle, 2019'da da yabancı yatırım ilgisinin azalmaya devam edebileceği öngörülüyor.

%1,5
GSYİH (III. Çeyrek)

%4,3
Enflasyon Oranı Aralık 2018

%4,8
İşsizlik Oranı Aralık 2018

İMALAT PMI İNCELEMESİ

ARALIK 2018

- İmalat PMI endeksi, 2018'i pek çok ülkede gerilemeyle kapattı. Özellikle artan olumsuz öngörüler doğrultusunda ABD, AB ve Almanya gibi büyük ekonomilerdeki gerilemeler dikkat çekiyor.

- İngiltere'nin imalat PMI endeksi, Brexit belirsizliğine rağmen, yükseliş eğilimini sürdürdü.

- Gelişmekte olan ülkelerin imalat PMI endeksinde de Aralık ayında düşüş eğilimi dikkat çekti.

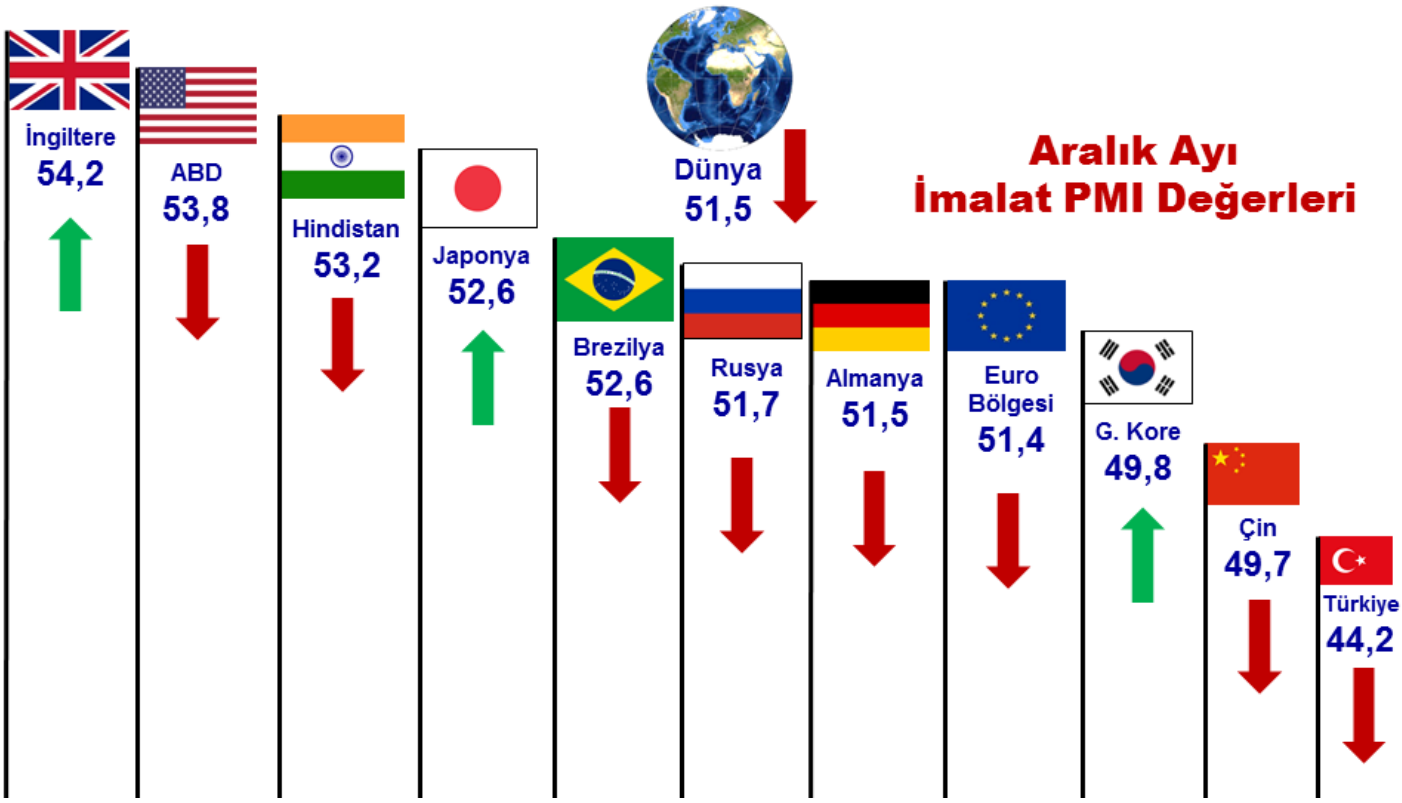

DÖVİZ KURU İNCELEMESİ

ARALIK 2018

- Ekonomilerin para birimleri, ABD Dolar'ı karşısındaki kayıpları Aralık ayında genel anlamda toparlanma eğilimine girdi.

- İngiliz Sterlin'inde Brexit'in reddedilmesi sebebiyle düşüş eğilimi dikkat çekti. Bununla birlikte, Rus Rublesi ve Brezilya Reali değerlerinde de düşüş kaydedildi.

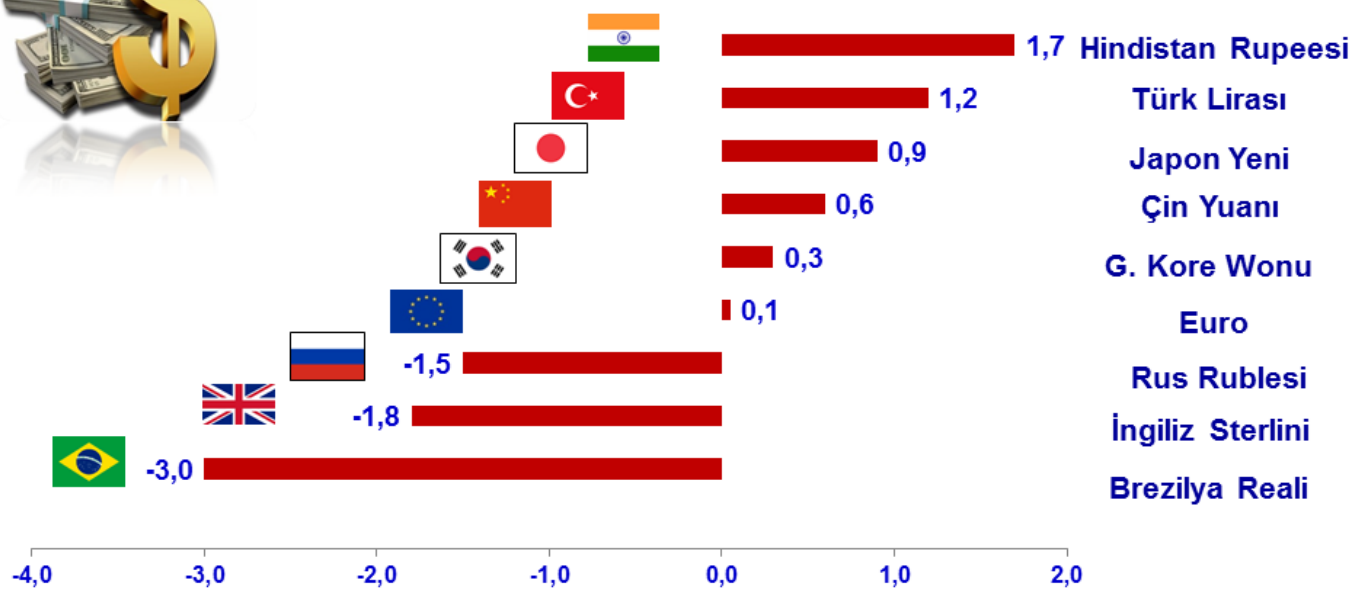

TEKNOLOJİ GÜNDEMİ

- Tesla'nın CEO'su Elon Musk, çalışmalarını devam ettirdikleri uçan otomobili 2022 yılında piyasaya süreceklerini duyurdu. 6 yıldır üzerinde çalışılan ve Model S adı verilen aracın, 2022 yılında piyasaya sürülmesiyle sektörde önemli bir çıkış yapması bekleniyor.

- Rolls-Royce, geliştirdiği elektrikli uçakla hız rekoru kırma peşinde…Elektrikli uçaklarda şu ana kadar kaydedilmiş en yüksek hız rekoru 338 km/s hız ile Siemens'te iken, Rolls-Royce bu hızı 480 km/s düzeyine ulaştırmayı hedefliyor. Rolls-Royce'un üzerinde çalıştığı söz konusu modelin 2020 yılında hizmete sunulması planlanıyor.

- Hyundai, kablosuz endüksiyon teknolojisini kullanarak otonom park yapabilme ve şarj edebilen bir elektrikli otomobil üzerinde çalıştıklarını açıkladı. Hyundai, "Le Fil Rouge" adını verdiği otomobiliyle ilgili bu potansiyel fikrin nasıl çalışacağını gösteren bir simülasyon da yayınladı. Hyundai'nin çalışmaları aynı zamanda otonom arabaların ağ üzerinden birbirine bağlanmalarını da kapsıyor.

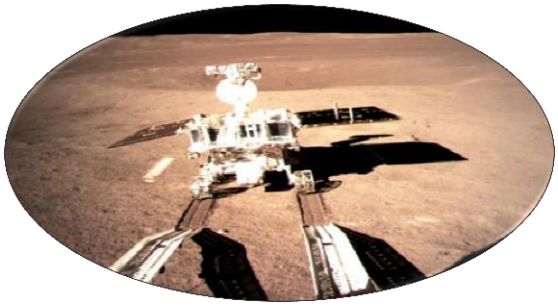

- Çin'in Ay'ın karanlık yüzüne biyolojik deney amacıyla gönderdiği pamuk tohumları filizlendi. Söz konusu gelişmeyi, "İnsanoğlunun Ay'daki ilk biyolojik deneyi tamamlandı" şeklinde duyuran Çin, tohum filizleme işleminin dünyadaki kontrol merkezinden yapıldığını açıkladı.

- Ay'a araç gönderen Çin Ulusal Uzay İdaresi, Mars'a robotik araç gönderme çalışmalarına da hız verdi. Çalışmalar planladığı şekilde ilerlerse ve başarılı olursa, bu görevin gelecekteki Mars misyonlarının 2030 yılına kadar kırmızı gezegenin toprağı ve kayalarının bozulmamış örneklerini getirmesini sağlayacağı düşünülüyor.
- Uzay çalışmalarına hız veren bir diğer ülke de Rusya… Rusya, Ay'ın yörüngesine mevcut en büyük radyo teleskopunu göndermeyi planladığını açıkladı. 2020 yılının ortalarında çalışmaları tamamlanması planlanan ve Milimetron adı verilen teleskopla evrene daha detaylı fotoğrafların ve bilgilerin elde edilmesi bekleniyor.
- İngiltere'de bir hastanede nefesten kanser teşhisini sağlayan yeni bir teknolojinin denemelerinde son safhaya geldiği açıklandı. Nefes Biyopsisi adı verilen cihazla, hastaların nefesindeki moleküller incelenerek kanser belirtilerinin tespit edilmesi amaçlanıyor.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, savunma sistemlerinde kullanılan yabancı menşeli mikroişlemcilerin yerini alabilecek, düşük güçle çalışabilen, lisans ve satış hakları ülkemize ait milli bir işlemci tasarlandığını açıkladı. Söz konusu çalışma, milli teknoloji hamlesinin önemli bir adımı olarak lanse edildi.

TÜRKİYE'DEKİ
GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

ENFLASYON (ARALIK 2018)

Enflasyon oranı; 2018 yılı Aralık ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %20,30, Yİ-ÜFE'de %33,64 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre TÜFE'de %0,40 oranında ve Yİ-ÜFE'de %2,22 oranında düşüş yaşandı.

	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Yıllık (%)	11,92	20,30	15,47	33,64	19,75	33,45
Yıllık Ort. (%)	11,14	16,33	15,82	27,01	23,95	35,70
Aylık (%)	0,69	-0,40	1,37	-2,22	-0,01	-1,32

Kaynak: TUİK

Yıllık en yüksek artış TÜFE'de %31,36 ile ev eşyası grubunda gerçekleşti. Ayrıca TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; çeşitli mal ve hizmetler %28,80, gıda ve alkolsüz içecekler %25,11, konut %23,73 ve eğlence ve kültür %20,86 ile en çok artışın olduğu diğer gruplar olarak dikkat çekti.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayrımda; İzmir'de TÜFE, yıllık olarak %20,44 oranında artış gösterirken; bir önceki aya göre %0,31 oranında azaldı.

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında bir önceki aya göre; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektörü %2,46 oranında ve imalat sanayi sektörü %1,56 oranında, elektrik ve gaz sektörü %8,47 ve su sektörü %0,13 oranında azaldı. 2018 yılı Aralık ayında, yıllık bazda imalat sanayi %31,11 artarken, Ekim 2013'ten bu yana son dört aydır tekrar genel artışın altına düştü.

Yıllık Değişim Oranları (%)

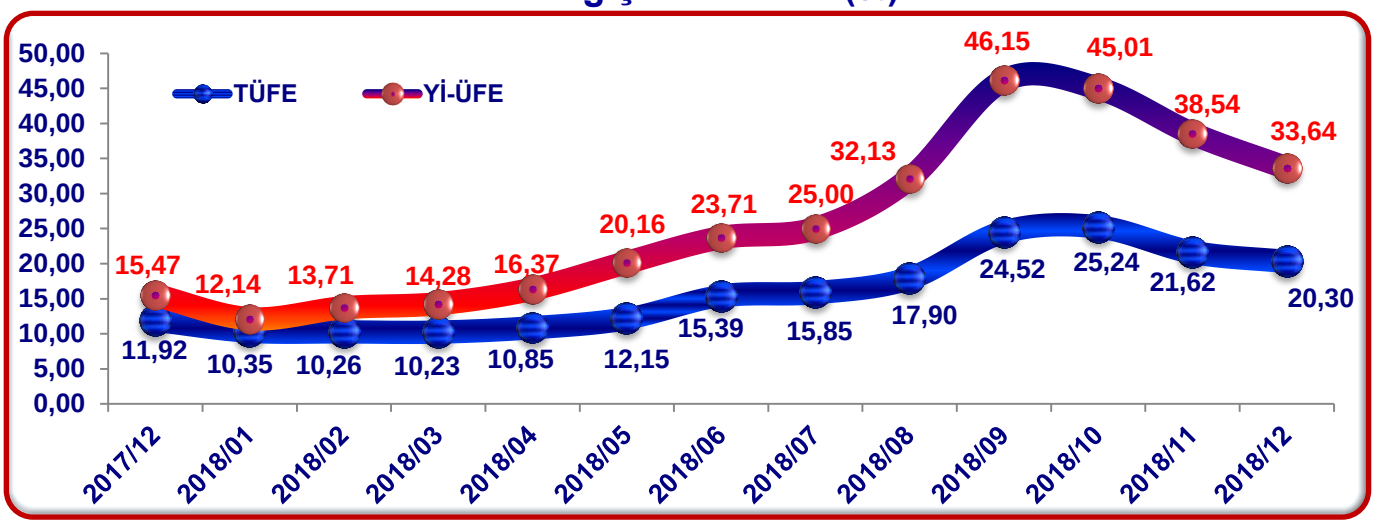

SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (KASIM 2018)

Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi; bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık bazda 2018 yılı Kasım ayında sanayi üretiminde hem arındırılmamış endeks hem de takvim etkisinden arındırılmış endeks %6,5 oranında azaldı.

	Arındırılmamış		Takvim etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve takvim etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)
Toplam Sanayi	116,7	-6,5	113,7	-6,5	110,4	-0,3
Madencilik ve taşocakçılığı	119,7	-1,0	117,2	-1,1	112,5	-3,7
İmalat Sanayi	117,1	-7,1	113,9	-7,1	109,9	-0,1
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim Ürt. ve Dağıtımı	110,6	-1,8	109,7	-1,8	114,5	0,0

Kaynak: TÜİK

Takvim etkisinden arındırılmış verilerle sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; 2018 yılı Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, madencilik ve taşocakçılığı sektörü %3,7 oranında ile imalat sanayi sektörü %0,1 oranında azalırken, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü aynı kaldı.

Ana sanayi gruplarından 2018 yılı Kasım ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en fazla azalış; %1,6 ile dayanıklı tüketim malları gerçekleşti. İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla azalış ise, %9,6 bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatında gerçekleşti. Bu azalışı %8,6 ile kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması imalatı, %5,1 ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve %3,3 ile başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı ile yine aynı oranda makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı izledi. En fazla artış; %13,1 ile diğer imalatlarda gerçekleşti. Ardından %12,2 ile diğer ulaşım araçlarının imalatı, %6,6 tütün ürünleri imalatı ve %5,1 mobilya imalatı geldi.

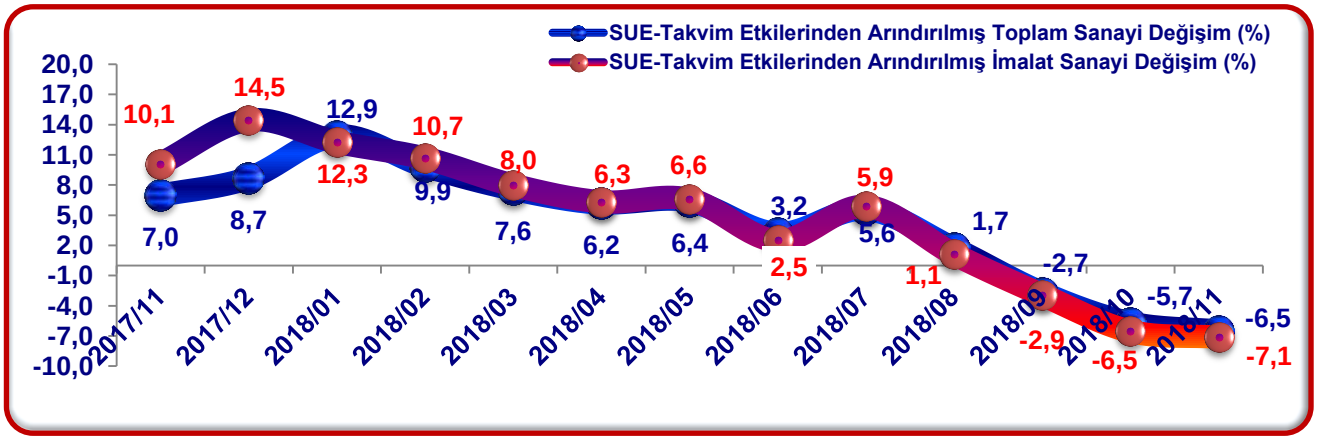

HANE HALKI İŞGÜCÜ VERİLERİ (EKİM 2018)

İşsizlik oranı, 15 ve üstü yaş grubunda; 2018 yılı Ekim ayı işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre 1,3 puan artışla %11,6 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 225 bin ve işsiz sayısı 501 bin kişi arttı. İşsizlik oranı; erkeklerde %10,1 kadınlarda %14,7 oranında kaydedildi.

	TOPLAM	
	2017	2018
15 yaş ve daha yukarı yaştakiler		
Nüfus (Bin kişi)	60.148	60.841
İşgücü (Bin kişi)	31.932	32.658
İstihdam (Bin kişi)	28.645	28.870
Tarım	5.534	5.347
Tarım dışı	23.110	23.524
İşsiz (Bin kişi)	3.287	3.788
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	28.217	28.183
İşgücüne katılma oranı (%)	53,1	53,7
İstihdam oranı (%)	47,6	47,5
İşsizlik oranı (%)	10,3	11,6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,3	13,6
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	58,3	59,1
İstihdam oranı (%)	52,2	52,1
İşsizlik oranı (%)	10,5	11,9
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,3	13,7
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	19,3	22,3
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)*	24,1	24,7

Kaynak: TÜİK- Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri
**Çalışmayan, eğitim (örgün ve yaygın) görmeyen gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.*

Tarım dışı işsizlik oranı %13,6, işsiz sayısı 3 milyon 788 bin kişi oldu. Genç nüfusta işsizlik oranı %22,3 seviyesine yükseldi.

2018 yılı Ekim ayında istihdam edilenlerin %18,5'i tarım, %19,7'si sanayi, %6,7'si inşaat ve %55'i hizmetler sektöründe gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre, en fazla istihdam kaybı tarım ve inşaat sektörlerinde yaşandı.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

Ekim 2018	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
Erkek	4.350	2.959	1.870	10.563	19.743
Kadın	1.346	2.387	72	5.322	9.127
Toplam	5.696	5.347	1.943	15.885	28.870

Kaynak: TÜİK

KAPASİTE KULLANIM ORANI (ARALIK 2018)

Kapasite kullanımı, 2018 yılı Aralık ayında Kapasite Kullanımı bir önceki aya göre değişmeyerek %74,1 ile 2015 yılı Mart ayından bu yana en düşük seviyesini korudu.

Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı %85,09, giyim eşyalarının imalatı %80,73, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı %80,35 ve kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı %79,57 ile 2018 yılı Aralık ayını en yüksek kapasite ile kapatan sektörler oldu.

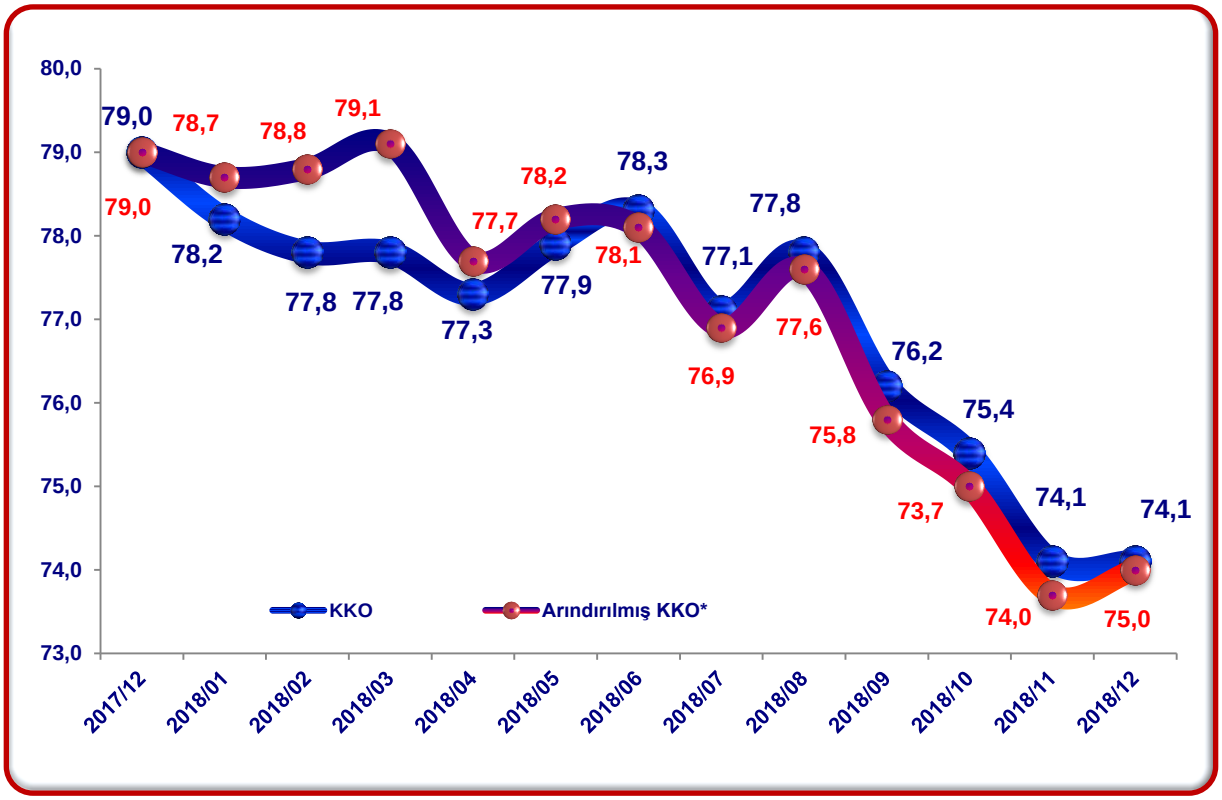

Kaynak: TCMB

ÖDEMELER DENGESİ (KASIM 2018)

	Kasım		Ocak-Kasım		Değişim Oranı (%)
	2017	2018	2017	2018	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-4.482	986	-39.608	-26.185	-33.932
SERMAYE HESABI	-1	-1	16	59	60
FİNANS HESABI	-3.635	1.979	-38.863	-6.619	-14.538
Doğrudan Yatırımlar (net)	-328	-1.001	-7.746	-7.016	-7.491
Portföy Yatırımlar (net)	1.333	-1.720	-23.966	1.432	922
Diğer Yatırımlar (net)	-555	296	-7.580	9.718	11.420
Rezerv Varlıklar (net)	-4.085	4.404	429	-10.753	-19.389
Net Hata ve Noksan	848	994	729	19.507	19.334

Cari işlemler açığı; dış ticaret dengesinin fazla vermesi ve seyahat gelirlerindeki toparlanmanın da etkisiyle piyasa beklentilerine paralel olarak 2018 yılı Kasım ayında da geçen yılın aynı ayına göre, 4,5 milyar Dolar gerçekleşerek son 4 aydır fazla vermektedir. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde geçen yılın aynı dönemine göre %33,9 azalarak, 26,2 milyar Dolar kaydedildi.

Cari açık, 12 aylık kümülatifte ise, 2018 yılı Kasım ayında geçen yılın aynı ayına göre %22,8 oranında azalarak, 33,9 milyar Dolar ile 2017 yılı Mart ayından bu yana en düşük seviyede gerçekleşti.

2018 yılı Kasım ayında doğrudan yatırımlarda, 1 milyon Dolar sermaye girişi kaydedildi. Diğer yatırımlarda 296 milyon Dolar ile sınırlı bir sermaye çıkışı yaşandı.

2018 yılı Ocak ayından bu yana, portföy yatırımlarında 2018 yılı Kasım ayında 1,7 milyar Dolar ile en iyi sermaye girişi yaşandı. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde ise, 1,4 milyar Dolar sermaye çıkışı yaşandı.

Rezerv varlıklar; 2018 yılı Kasım ayında 4,4 milyar Dolar artarken, Ocak-Kasım döneminde 10,7 milyar Dolar azaldı. Bu ay net hata ve noksan kaleminde 994 milyon Dolar sermaye girişi yaşanırken, 11 aylık dönemde 19,5 milyar Dolar arttı.

Önümüzdeki dönemde de cari dengenin fazla vermeyi sürdüreceği beklenmektedir.

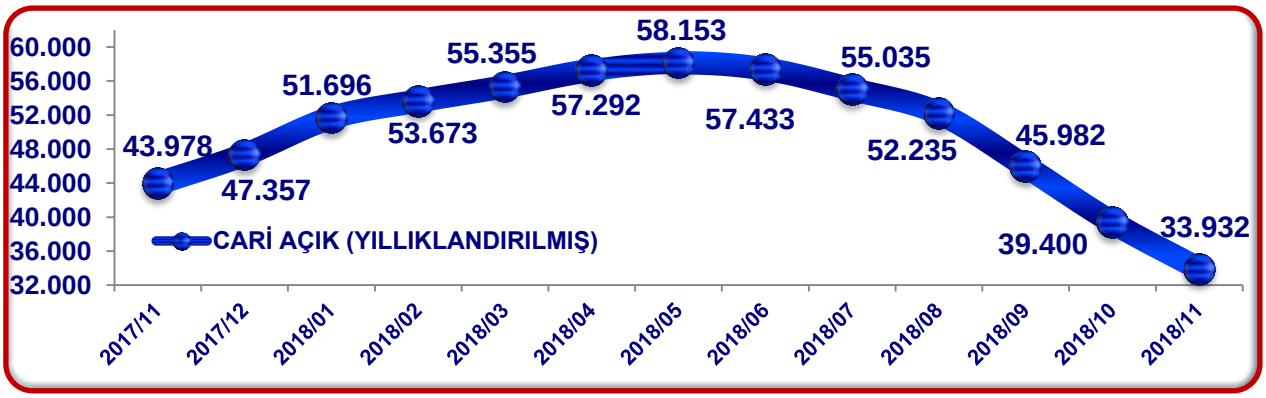

GÜVEN ENDEKSLERİ VE BÜTÇE

Reel Kesim Güven Endeksi; 2018 yılı Aralık ayında 1,3 puan azalarak 91,5 ile tekrar yönünü aşağıya çevirdi.

Tüketici Güven Endeksi, 2018 yılı Aralık ayında %2,3 azalarak 58,2 oranında gerçekleşti.

Ekonomi Güven Endeksi; tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesi ile oluşturulmakta olup, 2018 yılı Aralık ayında %2 artarak 75,2 ile artışını sürdürdü. Bu artış reel kesim (imalat sanayi), hizmet ve perakende ticaret sektörü güven endekslerindeki artışlardan kaynaklanmaktadır.

	REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ	TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	EKONOMİ GÜVEN ENDEKSİ
2017			
Aralık	103,3	65,1	95,0
2017 Yıllık	108,0	68,6	98,2
2018			
Ocak	108,3	72,3	104,9
Şubat	110,8	72,3	103,0
Mart	111,9	71,3	100,2
Nisan	111,2	71,9	98,3
Mayıs	109,9	69,9	93,5
Haziran	104,6	70,3	90,4
Temmuz	102,7	73,1	92,2
Ağustos	96,4	68,3	83,9
Eylül	89,6	59,3	71,0
Ekim	87,6	57,3	67,5
Kasım	92,8	59,6	73,7
Aralık	91,5	58,2	75,2
2018 Yıllık	101,4	67,0	87,8

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

Bütçe; 2017 yılı Ocak-Aralık döneminde 47,8 milyar TL, 2018 yılı Ocak-Aralık döneminde 72,6 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %20,2 oranında artarak 757,8 milyar TL, bütçe giderleri ise %22,4 oranında artarak 830,4 milyar TL olarak kaydedildi.

2018 yılı Ocak-Aralık döneminde vergi gelirleri; bir önceki yılın aynı ayına göre %15,8 oranında artarak 621,3 milyar TL seviyesine ulaştı. Faiz hariç giderler %21,7 oranında artarak 756,5 milyar TL olarak gerçekleşti. 2017 yılı Ocak-Aralık döneminde 8,9 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 1,3 milyar TL faiz dışı fazla verildi.

	Ocak-Aralık (Milyon TL)		Değişim Oranı (%)
	2017	2018	
Bütçe Giderleri	678.269	830.450	22,4
Faiz Hariç Giderler	621.557	756.488	21,7
Faiz Giderleri	56.712	73.961	30,4
Bütçe Gelirleri	630.490	757.834	20,2
Vergi Gelirleri	536.617	621.311	15,8
Bütçe Dengesi	-47.779	-72.615	-52,0
Faiz Dışı Denge	8.932	1.346	-84,9

Kaynak: TCMB

DIŞ TİCARET VERİLERİ (KASIM 2018)

Dış ticaret açığı 2018 yılı Kasım ayında, geçen yılın aynı dönemine göre %89,8 oranında azalarak 651 milyon Dolar kaydedildi. 2017 yılı Kasım ayında %49,1 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2018 yılı Kasım ayında %49,8 AB'ye yapılan ihracat 7,7 milyar Dolar gerçekleşti.

2018 yılı Kasım ayında ihracat, 2017 yılı aynı dönemine göre, %9,4 oranında artarak 15,5 milyar Dolara yükselirken; ithalat da %21,3 oranında azalışla 16,2 milyar Dolar seviyesine geriledi.

	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	
Oca.-Kas. 2017	143.147	10,3	210.715	16,9	155.227	27,7	-67.568	33,9	67,9
Oca.-Kas. 2018	154.186	7,7	206.505	-2,0	157.833	1,7	-52.319	-22,6	74,7
Kasım 2017	14.188	11,0	20.547	21,3	14.964	29,0	-6.359	43,0	69,1
Kasım 2018	15.529	9,4	16.180	-21,3	12.312	-17,7	-651	-89,8	96,0

Kaynak: TÜİK

2018 yılı Kasım ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (2.431 milyon $) olurken; bu fasılı "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.486 milyon $); "demir ve çelik" (1.247 milyon $); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (857 milyon $) ve "örme giyim eşyası ve aksesuarı" (809 milyon $) izledi.

"Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" (3.449 milyon); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.953 milyon $); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.232 milyon $); "demir ve çelik" (1.206 milyon $) ve "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (978 milyon $) ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar oldu.

2018 yılı Kasım ayında İzmir'in ihracatı 2017 yılı Kasım ayına göre, %1,1 oranında azalarak 907 milyon Dolar, ithalatı da %33,6 oranında azalarak 628 milyon Dolar olarak gerçekleşti. 2018 yılı Kasım ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2017 yılı Kasım ayına göre, %1 oranında artarak 1,59 milyar Dolar, ithalatı da %33,5 oranında azalarak 1,03 milyar Dolar olarak kaydedildi.

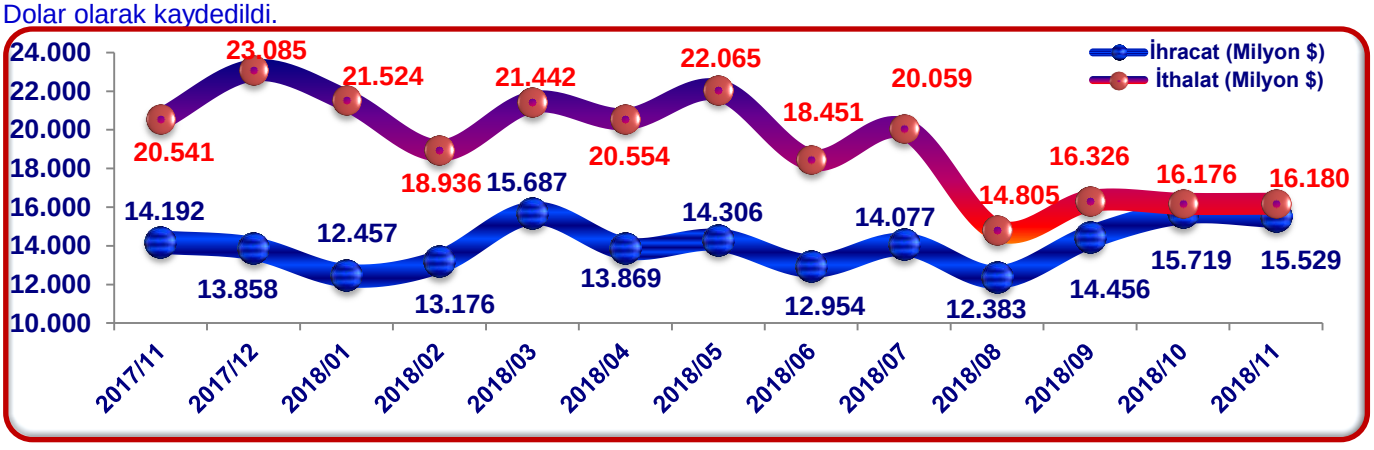

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: TÜRKİYE

BÜYÜME	2013	2014	2015	2016	2017	2018/III
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)	1.809.713	2.044.466	2.338.647	2.608.526	3.106.537	1.013.453
Büyüme Oranı (Zincirlenmiş Hacim End. göre) (%)	8,5	5,2	6,1	3,2	7,4	1,6
İmalat Sanayi (Zincirlenmiş Hacim End.) (%)	9,3	6,1	5,9	3,8	9,1	0,6
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eki.18**
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	25.524	25.933	26.621	27.205	28.189	28.870
İstihdam Oranı (%)	45,9	45,5	46,0	46,3	47,1	47,5
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	2.747	2.853	3.057	3.330	3.454	3.788
İşsizlik Oranı (%)	9,7	9,9	10,3	10,9	10,9	11,6
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12	12	12,4	13	13,1	13,6
ENFLASYON (%)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Yİ-ÜFE (yıllık)	6,36	5,71	9,94	15,47	33,64	33,64
YD-ÜFE (yıllık)	2,63	10,9	17,73	19,75	33,45	33,45
TÜFE (yıllık)	8,17	8,81	8,53	11,92	20,30	20,30
DIŞ TİCARET (Milyon $)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Kas. 18**
İhracat	151.803	157.610	143.889	142.544	157.020	154.186
İthalat	251.661	242.177	207.234	198.617	233.800	206.505
Dış Ticaret Dengesi	-99.859	-84.567	-63.395	-56.073	-76.780	-52.319
Cari İşlemler Dengesi	-63.621	-43.597	-32.118	-32.615	-47.100	-26.185
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	68.059	100.713	90.069	180.972	157.296	14.661
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	3.771	4.427	5.067	7.406	5.914	404
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Kurulan Şirket Sayıları	126.635	114.691	106.447	118.021	121.460	9.772
Kapanan Şirket Sayıları	39.051	32.762	31.928	32.706	32.569	3.960
ULUSLARARASI DOĞRUDAN YABANCI SERMAYELİ YATIRIMLAR	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eki. 18**
Şirket Sayısı (Adet)	3.759	4.670	5.558	5.569	6.374	6.024
Yatırım Tutarı (Milyon $)	13.563	13.119	18.002	13.343	10.922	9.163
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar $)	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**	**2018/III**	**Eki.18**
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-205,5	-207,7	-222,6	-214,8	-210,1	-203,4
BORÇLANMA (Milyar $)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**	**2018/III**
Dış Borç Stoku	399,7	408,7	454,3	466,7	457,0	448,5
Kamu	116,6	123,3	136,4	140,9	139,2	137,1
Özel	281,7	284,6	317,2	325,1	317,2	305,9
KREDİLER (Milyar $)	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**	**2018/III**	**Kas.18**
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	216,7	239,1	245,4	241,1	232,4	228,8
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (Yıllık Ortalama % Değ.) Takv. Etk. Arındırılmış	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Kas.18**
Toplam Sanayi	3,5	3,5	2,9	1,8	6,3	-6,5
İmalat Sanayi	4,4	3,1	3,3	1,4	6,4	-7,1
KAPASİTE KULLANIMI (%)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Kapasite Kullanım Oranı	75,0	76,8	77,4	78,5	76,8	74,1
GÜVEN ENDEKSLERİ	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Reel Kesim Güven Endeksi	104,6	103,5	105,2	104,9	101,4	91,5
Tüketici Güven Endeksi	72,5	66,3	69,5	68,6	67,0	58,2
Ekonomi Güven Endeksi	99,0	96,6	93,9	98,6	87,8	75,2
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Kas.18**
Sanayi Ciro Endeksi (Yıllık Ortalama Takv. Etk. Arındırılmış)	78,1	90,0	100,0	109,0	141,1	195,6
Elektrik Enerjisi	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eki. 18**
Elektrik Enerjisi Üretimi (Mwh)	242.121	251.962	261.783	292.575	272.564	246.390
Elektrik Enerjisi Tüketimi (Mwh)	248.324	257.220	265.724	212.329	225.714	195.215
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
Bütçe Dengesi	-23.370	-23.525	-29.258	-47.373	-72.615	-18.071
PROTESTOLU SENET	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Kas. 18**
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	1.092	1.004	1.000	1.017	940	846
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	7.494	8.221	10.081	12.288	12.686	16.773
KARŞILIKSIZ ÇEK (Bin Adet)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Kas. 18**
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi	748	674	776	778	435	505
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi	301	239	229	232	121	101
BORSA VE DÖVİZ	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Ara.18**
BIST 100 Endeksi	76.306	79.901	77.587	100.439	101.782	91.270
Dolar/TL	2,19	2,72	3,02	3,65	4,81	5,31

Kaynak: TÜİK, TCMB, RİSK MERKEZİ, BUMKO, T.C. TİCARET BAKANLIĞI, T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, BORSA İSTANBUL, TOBB, TEİAŞ-EPDK

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: İZMİR

NÜFUS-GÖÇ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nüfus (Bin)	3.606	3.624	3.662	4.061	4.113	4.168	4.223	4.279	-
Nüfusun TR Nüfusu İçindeki Payı (%)	4,9	4,8	4,8	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	-
Nüfus Artış Hızı (‰)	20,6	4,1	10,1	13,8	12,7	13,4	13,1	13,2	-
TR Nüfus Artış Hızı (‰)	15,9	13,5	12,0	13,7	13,3	13,4	13,5	12,4	-
Net Göç Hızı (‰)	2,91	2,26	2,46	3,45	5,6	5,0	5,6	5,8	-
İSO 500 BÜYÜK İÇİNDEKİ ÜYE SAYISI	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	56	55	58	59	59	61	59	62	-
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	1.303	1.410	1.424	1.514	1.504	1.483	1.566	1.611	-
Sanayi İstihdamının Payı (%)	30,4	30,7	31,6	31,8	31,7	32,0	33,0	31,1	-
Kadın İstihdamı (Bin Kişi)	397	422	432	490	466	470	513	524	-
Kadın İstihdamının Oranı (%)	30,5	29,9	30,3	32,4	31,0	28,3	30,7	32,5	-
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	231	243	247	276	243	262	254	263	-
İşsizlik Oranı (%)	15,1	14,7	14,8	15,4	13,9	15,0	14,0	14,0	-
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	16,4	16,2	15,9	17,0	15,0	16,1	15,2	15,1	-
ENFLASYON (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
TÜFE (yıllık)	7,25	10,15	6,03	7,94	8,54	9,83	8,93	13,1	20,4
DIŞ TİCARET (Milyon $)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
İhracat	6.682	8.072	8.659	9.484	9.624	8.308	8.370	9.256	9.450
İthalat	8.419	10.621	10.577	10.367	9.950	8.846	8.809	9.849	8.540
Dış Ticaret Dengesi	-1.737	-2.550	-1.918	-883	-326	-538	-439	-593	909
İhracatçı Firma Sayısı (Adet)	3.920	4.107	4.269	4.438	4.226	4.529	4.600	4.875	4.953
İhracatın TR İhracatı İçindeki Payı (%)	5,9	6,0	5,7	6,1	6,1	5,8	5,9	5,9	6,1
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/III
Kapasite Kullanım Oranı	62	70	63	60	55	64	63	67	62
PROTESTOLU SENETLER	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
Protesto Edilen Senet Sayısı (Adet)	55.098	31.131	38.952	43.347	43.406	44.232	47.497	45.646	41.747
Protesto Edilen Senetlerin TR İçindeki Payı (%)	4,5	3,4	3,6	4,0	4,3	4,4	4,7	4,9	4,9
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	319	245	367	463	510	571	775	740	858
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Belge Adedi	167	188	209	215	186	208	230	431	326
Yatırım (Milyon TL)	1.890	2.443	9.042	1.655	4.016	3.145	1.810	7.569	13.120
Teşvikli Sabit Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	3,01	4,55	15,66	1,76	6,5	3,1	1,9	4,3	8,3
Bölgesel Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	1,9	3,2	2,8	2,2	5,2	4,9	1,9	10,0	5,9
ENERJİ TÜKETİMİ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/10
Doğalgaz Tük. (Milyon stdm^3)	2.342	2.736	2.704	2.739	2.327	3.214	4.299	4.508	3.392
MALİ / FİNANS	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bütçe Gelir/Gider	3,99	4,05	4,34	4,36	4,20	4,28	4,2	4,5	4,6
Vergi Gelirlerinin TR İçindeki Payı (%)	10,77	10,86	11,77	11,14	10,54	11,1	11,4	11,8	12,0
Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı (%)*	87,9	102,5	110,2	123,9	122,2	120,6	111,5	121,4	114,9
Toplam Mevduatların TR İçindeki Oranı (%)*	5,9	5,8	5,7	5,5	5,2	5,6	5,7	5,7	5,7
Toplam Kredilerin TR İçindeki Oranı (%)*	5,9	6,1	5,9	6,0	5,2	5,2	4,9	5,2	4,9
KAMU YATIRIM TAHSİS PAYI (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	1,35	1,67	1,59	2,29	2,62	2,63	2,30	2,9	-
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kurulan Şirket Sayısı	3.253	3.277	2.112	2.928	3.414	4.027	3.962	4.627	4.977
Kurulan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,5	6,1	5,7	6,0	5,9	6,0	6,2	6,3	5,8
Kapanan Şirket Sayısı	860	943	1.094	1.095	991	740	644	832	799
Kapanan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	7,5	7,2	7,7	7,0	7,1	6,1	5,8	6,2	6,4
YABANCI SERMAYELİ FİRMALAR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	1.540	1.682	1.800	1.944	2.100	2.239	2.422	2.568	2.646
Yabancı Serm. Firmaların TR İçindeki Payı (%)	6,0	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8	4,6	4,4	4,0
MARKA-PATENT SAYISI	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
Marka Tescil Sayısı (Adet)**	1.931	2.146	3.234	4.096	4.366	4.323	5.928	5.398	5.303
Marka Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	6,0	6,0	6,2	6,0	6,0	6,2	7,1	6,9	6,4
Patent Tescil Sayısı (Adet)**	34	31	42	59	55	86	96	77	220
Patent Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	5,3	3,7	4,1	4,7	4,2	5,0	5,4	3,9	4,3
TURİZM	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
Yabancı Turist Sayısı (Bin Kişi)	1.156	1.370	1.368	1.407	1.294	1.201	672	762	915
Yabancı Turist Sayısının TR İçindeki Payı (%)	4,1	4,4	4,4	4,2	3,6	3,3	2,5	2,4	2,4
TARIMSAL ÜRETİM	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bitkisel Üretim Değeri (Milyon TL)	3.375	3.648	4.100	3.652	5.024	5.940	7.508	7.598	-
Bitkisel Üretimin TR İçindeki Payı (%)	4,2	4,1	4,7	3,9	5,1	5,0	6,4	5,7	-
İŞ KAZALARI	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İş Kazasında Ölenlerin TR İçindeki Payı (%)	5,4	7,5	5,6	6,0	2,6	5,1	3,7	4,7	3,4
MOTORLU KARA TAŞITLARI	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11
Motorlu Kara Taşıtlarının TR İçindeki Payı (%)	6,4	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0	6,1

ÜLKE İNCELEMELERİ XXXVII:
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ

Ekonomik Yapı

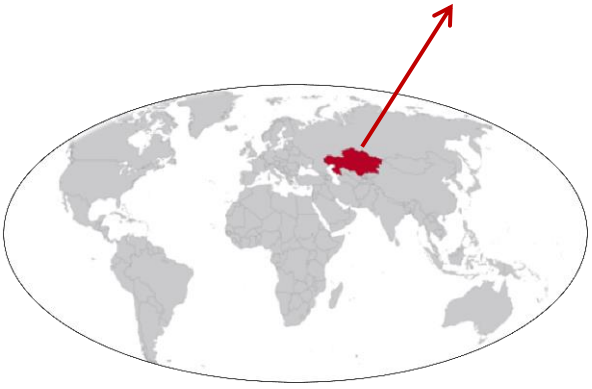

Bağımsızlığını 1991'de S.S.C.B.'den kazanan Kazakistan, yaşadığı mali yardımların kaybı ve üretim düşüşü sebebiyle bağımsızlığının ilk yıllarını ekonomik mücadele içerisinde geçirmiştir. Bu yeniden yapılandırma ve reform yıllarında, rekabet düzeyi ve verimliliği yüksek bir serbest piyasa ekonomisine kademeli bir geçiş politikası izlenmiştir.

Özelleştirmeler ve yabancı yatırımların geliştirilmesi, reformların temelini oluşturmuştur. 2000'li yıllarla birlikte, **ekonomiye sektörel çeşitlilik kazandırılması ve teknoloji üretiminin geliştirilmesi amacıyla "Yenilikçi Sınai Kalkınma Programı"** uygulamaya konulmuştur. Bununla birlikte, 2030'a yönelik uzun vadeli bir strateji de geliştiren Kazakistan; ekonomik ve politik istikrarın sağlamlaştırılması, ülkeye yönelik yabancı yatırımların artırılması, eğitim ve sağlık politikalarının iyileştirilmesi, altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi ve enerji kaynaklarının daha verimli kullanımı gibi konulara yoğunlaşmaktadır.

Kazakistan'da yaklaşık **85 milyon hektarlık arazi** bulunmaktadır. 90'lı yılların durgunluk içerisinde geçirilmesinin ardından **2003 yılında başlatılan Toprak Reformu, yenilikçi bir anlayışla tarım sektörünün katma değerinin artırılmasını** hedeflemiştir. Atılan adımlar sonucu Kazakistan, **Orta Asya'da en çok tarım reformu gerçekleştiren ülke** unvanını almıştır. Üretim açısından ise **hububat, et, buğday ve iplik** başı çekmektedir.

Sanayi açısından, 90'lı yıllar yine ağır durgunluk ve daralma içinde geçmiştir. Ancak, özel sektörün ve yabancı yatırımların geliştirilmesi çabaları sanayi sektörüne de tekrar canlılık kazandırmıştır. "Makine imalatı, kimya sanayi, inşaat, biyo teknoloji ve ilaç sanayi" sektörleri, sanayide ağırlıklı paylarıyla dikkat çekmektedir.

Kazakistan'daki **asıl ekonomik zenginliği ise madencilik ve yer altı kaynakları** sağlamaktadır. **Kömür, petrol ve doğalgaz rezervleri** temel yeraltı kaynaklarıdır. **Dünya kömür rezervlerinin yüzde 4'nün, petrol rezervlerinin yüzde 3'ünün, doğalgaz rezervlerinin ise yüzde 1'nin Kazakistan'da** olduğu tahmin edilmektedir. Ülkenin ekonomik zenginliği büyük ölçüde **petrol ihracatı gelirlerine** dayalıdır. **Altın, demir, bakır, kurşun ve çinko** diğer önemli maden zenginlikleridir.

Dış ticaret açısından da, genel olarak **petrol, doğalgaz ve madencilik ürünleri ihracatın temelini** oluşturmaktadır. Ancak, petrol ve enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar dış ticaret gelirlerini de büyük ölçüde etkilemektedir. Sert iklim koşulları ve karasal yapı, ticaretin kademeli bir gelişim izlemesine sebep olmaktadır. Ülkenin **temel ihracat ürünleri; "ham petrol ve türevleri, demir-çelik, radyoaktif elementler, maden ve gıda" iken temel ithalat ürünleri ise; "Otomotiv, makine, petrol yağları, ilaç, iletişim cihazları, hava taşıtları"** şeklindedir.

Yabancı yatırımların geliştirilmesini, ülkenin en önemli stratejik hedeflerinden biri olarak belirleyen Kazakistan, attığı hamlelerle **İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde 28./190 gibi yüksek bir sıraya** yükselmiştir. 2018 sonu itibariyle bağımsızlıktan bu yana ülkeye gelen **yabancı sermayenin 300 milyar Dolar'ı** aştığı açıklanmıştır.

Yatırımları ve ekonomiyi desteklemek için bir diğer önemli atılım ise **"Dijital Kazakistan Devlet Programı"**nın hayat geçirilmesi olmuştur. Söz konusu programla **dijitalleşme odağında yeni bir üretim ve e-ticaret modeli geliştirilmesi** hedeflenmiştir. Dijitalleşme programı ile **2022'ye kadar 400 milyon Dolar'lık yatırım yapılması hedeflenmekte ve ekonominin yüzde 30 büyümesi beklenmektedir.**

Türkiye- Kazakistan İlişkileri

Türkiye ile Kazakistan arasında **tarihsel bir birikime sahip ortak kültürel değerler**, ilişkilerin dostane ve canlı olmasını sağlamıştır. **Türkiye Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olup**, bağımsızlık sürecinin ardından ilişkilerin ve işbirliği anlayışının geliştirilmesi amacıyla, **çok sayıda anlaşma ve protokole** imza atılmıştır. Özellikle 2009'da imzalanan "**Stratejik Ortaklık Anlaşması",** işbirliğine ivme kazandırılması yönünde önemli bir eşik olmuştur. Aynı amaç doğrultusunda, **2018 yılında da farklı alanlarda işbirliği anlaşmaları** hayata geçirilmiştir.

İşbirliğinin güçlendirilmesine yönelik atılan adımlar, dış ticarette de olumlu etkisini göstermiş ve **karşılıklı ticaret hacmi yıllar içerisinde artan bir seyir** izlemiştir. **Türkiye'nin Kazakistan'a ihracatında temel ürünler; "Metal ürünleri, makinalar, halı ve yer kaplamaları, giyim eşyası" iken, Türkiye'nin Kazakistan'dan ithalatındaki temel ürünler ise; "Ham petrol, doğalgaz, bakır ve bakır alaşımları, elektrikli makinalar"** şeklindedir.

Ülkemizden gelen yatırımlara her zaman önem verdiğini ifade eden Kazakistan'da Türk firmaların tercih ettiği öncelikli sektörler "inşaat, müteahhitlik, gıda, ilaç, kimya, imalat ve turizm" şeklindedir. İş Yapma Kolaylığı Endeksi'ndeki gücüyle birlikte, **Kazakistan'da çok sayıda serbest ekonomi-özel sanayi bölgesi bulunması ve teşvik mekanizmasının genişliği,** yatırım yapmayı cazip kılmaktadır. Yatırımlar açısından güncel olarak; **"makine imalatı, madencilik, inşaat, kimya, altyapı hizmetleri, tarım ve gıda"** sektörleri öncelikli bir konuma sahiptir. Yatırımlarla ilgili her türlü bilgiye **"Kazakh Invest Ulusal Yatırım Şirketi"**nden erişilebilmektedir. **(https://invest.gov.kz/)**

KAZAKİSTAN ÜLKE PROFİLİ (2017)

Nüfus (Milyon Kişi)	18,0
Nüfus Artış Hızı (%)	1,4
GSYİH (Milyar Dolar)	159,4
GSYİH (%)	4,0
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	8.838
Enflasyon Oranı (%)	7,1
İşsizlik Oranı (%)	4,9
İhracat (Milyar Dolar)	48,3
İhracatta ilk 5 Ülke	İtalya, Çin, Hollanda, Rusya, İsviçre
Temel İhracat Ürünleri	Mineral yakıtlar ve yağlar, Demir-çelik, Bakır, Kimya ürünleri
İthalat (Milyar Dolar)	29,3
İthalatta ilk 5 Ülke	Rusya, Çin, Almanya, ABD, İtalya
Temel İthalat Ürünleri	Nükleer reaktörler, Elektrikli makinalar, Motorlu kara taşıtları, Yakıtlar
Cari Denge (%; GSYİH)	-3,4
İmalat Sanayi (%; GSYİH)	11,0
Tarım (%; GSYİH)	4,8
Sanayi (%; GSYİH)	34,4
Hizmetler (%; GSYİH)	60,8

Kaynak: IMF, Dünya Bankası

KAZAKİSTAN KÜRESEL DIŞ TİCARET PROFİLİ (2017)

İHRACAT ÜRÜNLERİ	(Milyar $)	İTHALAT ÜRÜNLERİ	(Milyar $)
Mineral yakıtlar ve yağlar	30,7	Nükleer reaktörler, kazanlar, makinalar	4,8
Demir ve çelik	94,2	Elektrikli makina ve cihazlar	3,1
Bakır ve bakırdan eşya	2,5	Mineral yakıtlar ve yağlar	1,8
Anorganik kimyasallar	2,2	Motorlu kara taşıtları	1,7
Metal cevherleri, cüruf ve kül	2,1	Demir veya çelikten eşya	1,7
Çinko ve çinkodan eşya	0,9	Plastikler ve mamulleri	1,2
Hububat	0,8	Eczacılık ürünleri	1,1
Kıymetli ve yarı kıymetli taşlar	0,6	Demir ve çelik	1,0
Aluminyum ve aluminyumdan eşya	0,5	Optik alet ve cihazlar	0,9
Değirmencilik ürünleri	0,4	Metal cevherleri, cüruf ve kül	0,8

Kaynak: Trademap (İlk 10 ürünü yansıtmaktadır.)

TÜRKİYE – KAZAKİSTAN TİCARET PROFİLİ (2017)

Fasıl Adı	Türkiye'nin Kazakistan'a İhracatı (Milyon $)
Metal yapı malzemeleri, tanklar, sarnıçlar ve buhar kazanları	67,6
Özel amaçlı makineler	62,6
Giyim eşyası (kürk hariç)	60,0
Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	43,4
Trikotaj (örme) ürünleri	43,2
GENEL TOPLAM	746,2

Fasıl Adı	Türkiye'nin Kazakistan'dan İthalatı (Milyon $)
Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	1.153,3
Rafine edilmiş petrol ürünleri	202,2
Bitkisel ürünler; bostan, meyve ve sebze	80,8
Ana kimyasal maddeler	7,8
Demir-çelik ana sanayi	6,2
GENEL TOPLAM	1.463,2

Kaynak: TÜİK

ARAŞTIRMA BİRİMİ

Özdem EKİNCİ
Aslıhan GÜL
Türker ADAKALE

İletişim: arastirma@ebso.org.tr

Aylık Ekonomi Bültenlerinin tamamına, http://www.ebso.org.tr/tr/dosyalar/yayinlar/aylik-ekonomik-bulten adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Odamız tarafından kamuya açık uluslararası ve ulusal ölçekli kaynaklardan elde edilen bilgiler ve veriler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmaktadır.

Raporda yer alan metinler ve veriler sadece bilgilendirme amaçlıdır. Hazırlanan bu raporda Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde yatırım ve alım-satım hususlarında tavsiyede bulunma amacı gütmemektedir.

Rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın telif hakkı olup, Odamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz.

Tüm haklarımız saklıdır.